

In memoriam Nederlandse jezuïeten 2008-2009:

[Anton HELT](#), [Jo DE KONING](#), [Leon JANSSEN](#), [Joop OORT](#), [Harry VAN VOORST TOT VOORST](#)

Anton Helt

1933 - 2009

Wie nu het leven van Pater Anton Helt mag overzien, komt onder de indruk van hoe gevuld zijn ziel en hart moet zijn geweest van innerlijke bewegingen. Zoals dierbaren hem hebben getypeerd: een 'mensenmens', aandacht gevend, nabijheid vragend. Zien en gezien worden. In het Amsterdamse gezin met vader, moeder en jongere zus, waar hij geboren werd (1933), zijn voor deze innerlijke schat de grondslagen gelegd. Hartelijk, elkaar dragend en inspirerend, oecumenisch georiënteerd, begiftigd met een creatieve intelligentie en artistieke talenten. Reeds tijdens zijn gymnasium A op het Ignatius College heeft hij genoten van zang en toneel. En ook tijdens zijn lange vormingsjaren heeft hij voor medebroeders en hemzelf de ernst en zwaarte daarvan dragelijk weten te houden met dit soort versieringen.

Naast filosofie omvatte de voorbereidende studie ook het vak Klassieke Talen aan de Universiteit van Nijmegen (1957-1962;1966-1969). De theologie in Maastricht en de priesterwijding (1962-1966) lagen duidelijk meer in zijn aard. Gedurende die jaren kwam geleidelijk naar voren, dat zijn directe belangstelling voor mensen, tezamen met een open gerichtheid op wat hen bewoog, de keuze van zijn apostolisch werk mede zouden gaan bepalen.

Als eerste taak werd hij lid van de groep jongere Jezuiten, die als team, tezamen met enkele zusters, de zielzorg zouden gaan verzorgen binnen pas begonnen nieuwe wijken in Rotterdam Ommoord en Alexanderpolder (1968-1976). Bij de taak-verdeling kreeg hij vlak na het einde van het Vaticaans Concilie II de verantwoording voor de liturgie. Ook speelde hij een rol in de maandelijkse bijeenkomsten van vele functionarissen, die in dat stadsdeel betrokken waren bij allerlei vormen van zorg. Die groepen werkten in oecumenisch perspectief. Met zijn culturele gaven en geestelijke talenten kwam hij daar volledig tot zijn recht. Gedragen door Gods mysterieuze nabijheid inspireerde hij medemensen om elkaar tot troost te zijn. De kleinen en armen onder de bewoners kregen bijzondere aandacht.

Na een noodzakelijk periode van rust, een aantal maanden voor het doen van zijn tertiaat, en een summer-course in pastoraal-theologie in de USA, werd hij lid van een nieuwe pastoraatsgroep van Jezuiten in Maastricht aan de Lage kanaaldijk (1976-1982). Van daaruit werd hij deeltijd docent 'pastoraal in de gezondheidszorg' aan de medische faculteit van de Radboud Universiteit in Nijmegen (1977-1994). In deze jaarlijkse cursus van enkele maanden, verplicht voor toekomstige artsen, liet hij hen, in uiteenzettingen en vele vormen van gesprek, kennis maken met de bijdragen welke het pastoraat binnen de ziekenzorg kan

verlenen. Hij steunde daarbij zowel op zijn eigen degelijke pastorale opleiding, als ook, enkele jaren later, op zijn eigen ervaring, opgedaan in het Verpleeghuis IJsselmonde bij Rotterdam (1982-1998). Intussen was hij verhuisd naar Geervliet in het Westen des lands. Op deze beide plekken heeft hij veel betekend voor een groot aantal jongere mensen, die in hun taak als medicus ook bevrijdend en genezend wilden omgaan met hun medemens.

Tegenslagen en deelgenoot worden in conflicten zijn hem niet bespaard gebleven. Allereerst was zijn eigen gezondheid kwetsbaar. Ook werd hij deel van een conflict tussen de City-kerk annex studentenpastoraat in Maastricht en de bisschop van Roermond. Dat leidde er toe dat Anton en Frits v.d. Ven ontslag namen vanwege 'een onwerkzame situatie'. Ook later in de Katholieke Verplegings- en Verzorgingsinstellingen in IJsselmonde groeide geleidelijk aan een spanningsveld. Hij werd daar aangesteld als iemand 'voor de sector religie'. Maar in de ogen van de leiding bleek op den duur dat de gelovige inspiratie in Anton's werk onder de mensen voortdurend en principieel buiten die versmalde bedding van 'religie' trad. Ondanks die opstelling kon hij zijn werk in de gegeven setting vele jaren blijven doen, maar uiteindelijk heeft het zijn functie onmogelijk gemaakt en nam hij ontslag. 'Bron van vreugde, oorzaak van diepe teleurstelling', zo formuleerde hij het eens.

Tussen dat alles door heeft Anton, met zijn persoonlijke touch, ook mede verantwoordelijkheid gedragen voor ontwikkelingen binnen de Nederlandse Provincie van de Jezuïeten. Hij is overste geweest in de kleinere communiteit van de Vrijplaats in Geervliet (1982-1988); daarna in het Aloysiushuis te Den Haag (1992-2002). Als lid van het Consult van de provinciaal droeg hij bij aan het beleid (1976-1984).

In diezelfde periode werd hij gekozen om namens de provincie de Procuratoren-bijeenkomst in Rome (1978) bij te wonen. Zes maal werd hij gekozen als lid van de Provinciale Congregaties. Ook in deze context werd hij het meest geboeid door bewust aangebrachte momenten van gezamenlijke bezinning. Hij zegt: 'dan kwamen geen hoge plannen of idealen aan de orde, maar wij zélf. We leerden naar elkaar luisteren en kwamen elkaar voelbaar nabij: Gezelschap rond Jezus'.

De laatste tien jaar van zijn leven werden getekend door een sterke terugval in zijn gezondheid, resulterend in blijvende invaliditeit aangaande zijn lopen, en verzorgd op het Berchmanianum. Dat moet een beproeving voor hem zijn geweest met betrekking tot de zin van zijn leven. Het moge echter gezegd worden: ondanks alles wat verdrietig maakte, en ondanks velerlei tegenstrijdigheden, is zijn ziel niet verbitterd geraakt. Hij bleef toegankelijk en aanspreekbaar. In het licht van zijn geloof in Gods mysterieuze nabijheid bleef hij ja-zeggen tegen zijn bestaan. Anton heeft veel betekend voor een groot aantal mensen van velerlei slag. *Met zachtheid en met ogen van een kind* is Anton medebroeder, begeleider en pastor geweest. Om het te zeggen in hem dierbare woorden van Han Renckens s.j.: *'Mijn leven is een genade waarin ik vertrouwen mag hebben. God heeft er mee te maken dat ik ben zoals ik nu eenmaal ben'*.

Jo de Koning

1940 - 2008

Het leven van Broeder Jo de Koning werd bij zijn uitvaart op een bijzonder treffende wijze samengevat, parafreaserend op woorden uit het Marcus-evangelie: 'Wie het mensenleven van Jo volgt kan ontdekken hoe het stap voor stap is gegroeid en gerijpt. *Hij slaapt, hij staat weer op, dag in dag uit, terwijl het zaad ontkiemt en opschiet, ook al weet hij niet hoe* (Mc 4, 26 – 28). Geboren in de Zuid Limburgse mijnstreek als middelste van 2 kinderen werd hij na het basisonderwijs op de ambachtsschool timmerman, net als zijn door hem bewonderde vader. Zijn zuidelijke aard kwam naar voren wanneer hij uitbundig kon genieten, en ook in de humor die hem eigen was. Een feestje hoorde er voor hem van tijd tot tijd bij. Met zijn vaak stille aanwezigheid straalde hij een dieper verlangen uit om, net als zijn vader, dienstbaar te zijn. Ondersteund en geholpen door anderen bracht dat verlangen *uit zichzelf vruchten voort*.

In Grave ingetreden als broeder (1960) volgden jaren van 'opleiding ter ondersteuning' in verschillende huizen van de provincie. Daarna nam hij in Nijmegen deel aan een voortgezette vakopleiding, aan cursussen algemene vorming en aan verder onderwijs. Dat werd afgerond met het diploma 5-jarige handelsavondschool. *Ontkiemen en opschieten*.

Vervolgens begon een periode van 35 jaren waarin hij als jezuïet lid was van de leefgemeenschap 'Het Hooge Steen' in Langenboom. Aanvankelijk bleef hij gedurende de week taken behouden in het Berchmanianum ten dienste van de provincie (1972 – 1980). Zijn laatste geloften legde hij af in 1976 in de handen van pater Simon Maas. Die geloften sterkten in hem het besef, dat er mensen zijn die naast hem willen staan en de toekomst tegemoet treden. Binnen de leefgemeenschap rekende men eerst heel sterk op zijn noeste aanpak bij werk met zijn handen in het onderhoud van tuin en gebouwen. Het zijn voor hem jaren geworden van *opschieten en tot bloei komen* in velerlei opzichten.

Hij heeft altijd met grote dankbaarheid teruggekeken op die jaren. In die jaren hebben de leden van de gemeenschap om hem heen gestaan. Met hulp van de genade, aanwezig in het diepe oorspronkelijke verlangen, kon de beklemming doorbroken worden, die verbonden was met zijn zelfbeeld maar een domme en eenvoudige broeder te zijn. Hij ondervond geleidelijk dat hij, sprekend vanuit zijn hart, andere mensen zonder opdringerigheid deelgenoot kon maken van de vruchten van zijn eigen innerlijk. En ook hoe je de rijkdom van andere mensen vrij in jezelf kon binnenlaten. 'Groeien in het omgaan met mensen' was de titel van een van zijn artikelen in SJ-1982. Daarin ontdekte hij bij zichzelf nieuwe talenten. Hij bleek een kunstenaar te kunnen zijn. Zijn sculpturen 'doorbreken' zijn zwijgzaamheid en openbaren bewondering en geloof. Gedichten door hem gemaakt getuigen van ontwikkelde taalvaardigheid en innerlijke gerichtheid op het leven. In zijn tweede levensfase, vanaf 1982, wisselt hij zijn hoofdtaken binnen het huishouden in voor een opleiding, en daarna de praktijk, van deeltijd-bejaardenverzorger in het Oost-Brabantse Mill. Tevens is hij secretaris van het buurtschap, en jarenlang betrokken bij het plaatselijke jongeren-pastoraat. Zijn

eenvoud en belangeloze inzet gaven ook daaraan de kleur van 'genade'. *Uitbloei, en uit zichzelf vruchten voortbrengend.*

Naar menselijke maat op een te vroeg tijdstip moest hij de neergang van zijn vitaliteit gaan ervaren. Geleidelijk ging hij het langzamer aan doen. Mensen rond de gemeenschap en leden van zijn familie lieten horen dat op te merken. Ook in die ervaring ontwaarden ze bij hem een diepte van niet voorbijgaande aard. *Vruchten uit de aarde, rijp graan.* Een voorvoelen van *naderende rijke oogst* ?

Vanaf 2007 was hij definitief huisgenoot op het Berchmanianum in Nijmegen. Aldaar is hij onverwacht in 2008 overleden. Zijn laatste gedicht luidt als volgt:

Bergen

Langzaam loop ik
de berg op
mijn weg zoekend
over het pad
dat voor mijn
voeten ligt.

De wind waait
om mij heen
en streelt door
mijn haar
en neemt mijn
gedachten mee.

Steeds hoger kom
ik en voel
mij vrij worden.
Mijn ogen zien
in eindeloze verte
het groen der bomen.

Boven mij drijven
de wolken voorbij
en wordt de hemel
als een blauwe
koepel die zich
over mij heen buigt.

Alleen sta ik
boven op de berg
maar voel mij

niet alleen.
Ik voel mij verbonden
met de aarde.

Vrij kijk ik
in de ruimte
die om mij is,
voel de lucht
op mijn huid
en ben gelukkig.

Met de wolken
drijven gedachten
mijn geest binnen
en nemen bezit
in mijn hart,
zoeken geborgenheid.

Mijn ogen leren
zien en onderscheiden.
Mensen komen
mijn hart binnen,
ik leer ze herkennen,
bakens in mijn leven.

Leon Janssen

1921 – 2009

Boven het SJ-interview met Pater Leon Janssen in 1986, bij gelegenheid van het neerleggen van zijn ambt als Professor in de 'Economie van de ontwikkelingslanden' aan de Katholieke Universiteit Brabant (vroeger Katholieke Economische Hogeschool) te Tilburg, stond als titel: *Meer dan econometrie*. Met dat afscheid werd een periode van 35 jaar afgesloten, welke een aanvang had genomen na zijn priesterwijding en opleiding theologie in Maastricht (1951).

Vanwege zijn intellectuele begaafdheid hadden de oversten hem een aantal jaren eerder al gesuggereerd, dat zij hem waarschijnlijk een taak zouden voorleggen in de opleiding van jonge medebroeders. Maar tijdens zijn studiejaren theologie (1946-1950) had Leon duidelijk belangstelling gekregen in het bijvak 'sociale moraal', dat gegeven werd door Pater Piet de Bruin ('Bruitje' geheten). Daarin wees deze medebroeder, met zijn veelzijdige kennis en intellectuele moed, Leon de weg naar 'realistisch denken'. 'Ware menselijkheid kan slechts bouwen op authentieke menselijke waarheid'. Hij had Leon daarbij nog gezegd: 'wanneer je je daarin wilt bekwamen zul je eerst economie moeten studeren, dan weet je tenminste waarover je praat!' De oversten gingen ermee akkoord. Zo geschiedde. Studie in Tilburg, afgerond met doctoraal examen cum laude (1951-1956), en dissertatie cum laude (1960). Vervolgens hoogleraar aan de Hogeschool (later Universiteit) in Tilburg, en bijzonder hoogleraar aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen, in een nieuw vakgebied: 'Leer van de sociale en economische aanpassingen van ontwikkelingslanden' (1961-1986).

Terugkijkend mogen we vaststellen dat het vormgeven aan deze levensopdracht feitelijk diepe banden had met zijn eigen menselijke levensgeschiedenis. Tot op hoge leeftijd kwam hij altijd graag even 'thuis' in het zuiden des lands. Als oudste van drie zonen en twee dochters werd hij in 1921 geboren in een heel gelovig katholiek arbeidersgezin in Maastricht. Tijdens de crisisjaren doorliep hij gymnasium A, en besloot hij in 1939 in te treden bij de jezuïeten in Grave (N.B.). De driejarige filosofie, ook afgesloten 'met lof', vond plaats in Eijsden (L.). Bij gelegenheid van zijn inauguratie als Hoogleraar hield zijn vader, mede namens moeder, een toespraak. Daarin stelde hij vol overtuiging: 'Ik ben blij dat je nu professor bent, maar nog blijer ben ik dat je priester bent!' Dat perspectief past op heel zijn leven. Zo verbleef hij eens, ter advisering, voor 4 weken aan de Katholieke Universiteit van Bandung (Indonesië). Dat resulteerde in reële veranderingen in de levensbeschouwelijk aanpak binnen de Sociale Faculteit. Jaren later stond er als titel boven het Verslag van dat verblijf achter zijn naam: 'Ekoonoom èn Pastor' (1979). Na aanvankelijk sterke nadruk gelegd te hebben op belangen van grotere bedrijven ging zijn programma zich meer richten op vakken belangrijk voor de kleine man en de armen. Leon vatte het samen: 'De smeulende ongerustheid over het levensbeschouwelijke karakter werd tot een 'laaiend vuur' dat leidde tot veranderingen die noodzakelijk werden'.

Bij zijn studie werd Leon sterk gestimuleerd door contacten met Jan Tinbergen in Rotterdam, en de Nobelprijswinnaar Colin Clark in Oxford (GB). Binnen zijn vakgebied propageerden deze collega's heel sterk het *structuralisme* als wijze van benadering. Dat verwees niet naar

een 'methode of theorie aangaande het vak' maar 'naar een manier van kijken' naar de empirische werkelijkheid. Leon ontdekte hoe hij langs die weg zijn pastorale houding kon integreren in de benadering van kwesties via zijn vak. De 'gewone' economische benadering en politiek was in die dagen sterk a-historisch en 'erg ongeduldig' waar het om resultaten ging. Maar structuren in de werkelijkheid zijn nu juist 'historisch' bepaald. Zij eisen mensen met een lange adem, en met interesse voor institutionele veranderingen. Langs die weg kan men 'realistisch' bezig zijn met optredende knelpunten, machtsverhoudingen en starheden in ontwikkelingslanden.

Vanaf 1962 kwam onder hem als directeur in Tilburg een nieuwe loot tot ontwikkeling: het 'Instituut Ontwikkelingsvraagstukken'. Dat verbond hem tevens met het Institute for Social Studies in Den Haag. In Zuid-Amerika, in Peru, raakte hij enkele jaren later nauw betrokken bij de oprichting van de Sociale Faculteit aan de Pauselijke Universiteit in Lima. Als dank daarvoor ontving hij in 1973 als creatief geschenk een Ere-professoraat. Talloze malen heeft hij bezoeken gebracht en gastcolleges gegeven met name in dat deel van de wereld en in de Verenigde Staten. Die contacten met de praktijk elders stimuleerde hij ook onder de medewerkers van zijn eigen instituut: persoonlijk ervaring opdoen in de uitvoering van projecten ter plaatse. Ook van binnen Nederland bereikten hem verzoeken tot hulp. Hem werd de evaluatie gevraagd van 5 Nederlandse onderzoeksinstituten. Zowel voor het Ministerie als voor de Nederlandse Kerkprovincie verrichtte hij advieswerk.

Binnen onze Jezuïeten-provincie nam hij gedurende deze jaren heel vaak deel aan commissies, met name rond financiële zaken. Diverse malen werd hij gekozen als lid van Provinciale Congregaties waaraan hij actief participeerde. Ook op het niveau van de orde als geheel werd herhaaldelijk een beroep op hem gedaan. In vele communiteiten van de wereld heeft hij zich thuis gevoeld. Leon dacht in vele kwesties primair vanuit de wereldkerk. Dat relativeerde voor hem ook de kleinschaliger problematieken, die zich voordeden binnen onze Nederlandse kerkprovincie. Samenvattend mogen we met grote waardering en bewondering over deze actieve periode vaststellen: op innemende en bescheiden wijze aanwezig, heeft hij waargemaakt wat hij rond 1955, toen nog in het vooruitzicht, als belangrijke positieve gevolgen zag van de taak waaraan hij stond te beginnen.

Gedurende al die jaren bewoonde hij een bescheiden appartement in het huis van de Broeders Penitenten in Tilburg. Ook zij hadden sinds 1964 jonge broeders naar apostolisch werk in Zuid-Amerika uitgezonden. Rond de Universiteit ontstond een groep dierbare en vertrouwde vrienden waarvan hij deelgenoot werd.

Na zijn emeritaat is hij gaan ervaren hoe geleidelijk aan de verbondenheid via de vele banden binnen en buiten de Universiteit minder werd. Hij maakte nog enkele internationale reizen naar Zuid-Amerika. Ook heeft hij gedurende 10 jaar een aantal maanden per jaar doorgebracht als gasthoogleraar aan de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Pauselijke Gregoriana Universiteit in Rome, waar vele medebroeders een taak hebben. Naast het geven van enkele colleges over de Pauselijke Sociale encyclieken en zijn eigen specialiteiten, was zijn voornaamste keuze om studenten, afkomstig uit Derde Wereld landen, voor het licentiaatsexamen bij te spijkeren, en behulpzaam te zijn bij het bereiken van goede examenresultaten. Ook hier een vorm van structuralisme!

Intussen begon ook zijn gezondheid op punten na te laten. Datzelfde geschiedde in de tot bejaardencommunity veranderde groep van de broeders in Tilburg. Het bracht hem tot de slotsom om, na zoveel jaar alleen wonen, zich aan te sluiten bij het Berchmanianum in Nijmegen (1992) en van daaruit zich nog verdienstelijk te maken. Het werd hem gegeven om in zijn 75^e levensjaar een afscheidsbezoek te brengen aan verschillende plaatsen in Zuid-Amerika en Canada. In de jaren daarna hebben de medebroeders hem leren kennen als een vroom man en priester, die moeite had om te gaan met zijn ouderdom en met voortdurend optredende inbreuken op zijn gezondheid. Zelf door geboorte geworteld in de wereld van de arbeiders, heeft hij op 'realistische' wijze 'wereldwijde' bijdragen geleverd aan de uitdaging vanuit de gerechtigheid. In zijn actieve leven groeide hij uit van een in de academisch gekleurde plechtigheid 'geinaugureerde hoogleraar' tot een 'academische collega met pastorale bekommernis', en binnen de Universiteit van Tilburg, van professor tot 'dé Pater'. Het werd tot een getuigenis dat hij alleen kon geven. *'Dienstbaarheid van het geloof vanuit een Kerk in dienst van de wereld'*.

Joop Oort

1920 - 2009

Van geboorte (1920) was pater Joop Oort een echte maar wat in zichzelf gekeerde Amsterdammer. Tezamen met een jongere zus groeide hij op binnen een eenvoudige familie, welke deel uitmaakte van de parochie de Liefde. Joop behoorde bij de eerste leden van de verkennerij, opgericht door een van de kapelaans. Op het Ignatiuscollege behaalde hij in 1938 het diploma gymnasium B. Datzelfde jaar trad hij in de orde en begon zijn noviciaat in Grave (N.B.). Vanwege de oorlog vond de studie van de filosofie plaats in Eijsden (Z.Lmb.). Toen hij in 1944 surveillant werd op het internaat van het Nijmeegse Canisius kreeg hij daar te maken met de bezetting achtereenvolgens door de Duitsers en de Geallieerden, en voltrok zich het bombardement op de binnenstad. Vergeleken daarmee betekende de theologie in Maastricht een veel rustiger periode. Daar werd hij in 1950 tot priester gewijd.

Na afsluiting van die lange studie-periode moet de eerste taak als prefect op het Aloysiuscollege hem veel beter gelegen hebben. Studie paste minder bij hem dan organisatie en leiding geven zodat alles goed loopt (1952-1958). Vervolgens wachtte hem een taak in zijn vaderstad, als superior en pastoor van de Krijtberg (1958-1962). Zowel op het college als in Amsterdam leefde hij in een communiteit waar, naast het parochiewerk, ook andere vormen van apostolaat een plaats vonden. Daardoor vormde het parochiewerk tezamen met een of twee medebroeders een eigen ruimte.

Datzelfde model trof hij aan in Groningen, waar hij superior en pastoor werd in de Jozefkerk aan de Radesingel. Die jaren (1962 – 1967) noemt hij de mooiste periode van zijn actieve leven. Hij trof er een aantal medebroeders aan met duidelijke capaciteiten op diverse

gebieden waarvan hij ontegenzeggelijk heeft geprofiteerd. Hij ondervond bovendien hoe zijn persoonlijke aard beter paste in de Noord-Nederlandse levenscultuur van de Groningers.

Tenslotte werd hij superior en pastoor in de Theresia-kerk aan het Westeinde te Den Haag. Feitelijk duurde die taak 18 jaren. Ook daar een kleinere gemeente met gemengde vormen van pastoraat. Aansluitend bij de na-conciliaire periode ging hij meedoen aan de Voortgezette Pastorale Training. Bovendien had de SJ-provincie ervoor gekozen om in de pastorie van de kerk van O.L.Vrouw aan de Elandstraat een duidelijk jongere gemengde groep medebroeders te vestigen om zo kansen te scheppen voor een nieuwere aanpak. 'Vergeleken met Groningen moest ik in de Theresia tien jaar terugdraaien', zo formuleert hij. Aan het tegen de achterzijde van de kerk aangebouwde woonhuis met onprettige indeling was vanwege een onduidelijke situatie vele jaren weinig gedaan. In die periode kreeg hij ernstige last van een hernia.

Rond 1975 verhuisde de pastorie en de gemeente naar twee woningen aan de Laan 31-33. Samen met Pater Hans Mulders heeft hij vele jaren vanuit die plek aan het parochiewerk vorm gegeven. Met zijn medebroeders daar heeft hij het persoonlijk contact erg belangrijk gevonden ondanks zijn eigen wat ingekeerde aard. 'Vanwege de vele veranderingen leven er heel wat levensvragen onder eenvoudige mensen'. Ondanks het feit dat de Theresia deel is van een leeglopende binnenstad 'hebben wij onze hadden vol. Je bent een soort huismoeder van een groot gezin. Je kunt alles aanpakken, maar je bent nooit klaar'.

Het zal niemand verwonderen dat Pater Joop Oort tijdens zijn 65^e jaar de verantwoordelijkheden mocht neerleggen. Heel zijn actieve leven pastoor in een periode met vele veranderingen is een flinke levensopgave. Van 1985 – 1995 werd hij priester-assistent in de parochie Maria van Jesse aan de Burgwal te Delft, waar hij ook woonde. Geleidelijk aan moest hij vanaf die tijd diverse operatieve ingrepen ondergaan. Na die voor hem 'prettige' en 'rustige' jaren keerde hij naar de Laan in Den Haag terug. Bij het sluiten van de pastorie verhuisde hij naar de gemeente in 't Hoenstraat (2001 – 2004), en vond tenslotte de gewenste verzorging in het Berchmanicum in Nijmegen. Daar is hij tenslotte op 89-jarige leeftijd in de Heer overleden.

Een diocesaan collega-priester, en oud-leerling van het Aloysiuscollege, herinnert zich Joop Oort: 'Als een prefect die iedereen en alles in de gaten hield. Hij personifieerde het gezag. Hij porde jou liever dan dat hij strafte. En dat deed hij in zijn preken en in zijn opmerkingen tijdens lerarenvergaderingen. Zo kon hij er voor zorgen dat voor sommigen van ons alles er weer heel anders uit kwam te zien'. Tegenover Joop Oort als 75-jarige vat hij samen. 'U hebt een vonk in ons ontstoken, waardoor er alle vertrouwen bestaat dat onze geloofsgemeenschap haar tocht goed zal voortzetten. Daarvoor zijn wij U dankbaar!'

Harry van Voorst tot Voorst

1927 – 2009

Wanneer Pater Henri L. M. van Voorst tot Voorst in 1993 in 'Nederlandse Jezuiten' het 75-jarig bestaan herdenkt van de *Stichting Canisius* in Yogyakarta, Indonesië, proef je in de tekst zijn innerlijke instemming en bewondering voor dat apostolisch ontwikkelingswerk van de orde in dit voormalige missiegebied van de Nederlandse SJ-provincie. Op dat moment vallen daaronder 341 merendeels scholen voor primair onderwijs, met 50.000 leerlingen en 2800 leerkrachten. In 1897 had Pater van Lith, later gesteund door zijn medebroeder Frans Sträter, hiertoe het initiatief genomen. En met succes zoals hierboven blijkt. Een van de bijzondere resultaten van de onderwijzersopleiding was het apostolisch enthousiasme van deze eerste generaties van Javaanse christenen, zich inzetten voor het missiewerk van de, toen, volksscholen. In de eerste 40 jaar heeft de kerk wortel mogen schieten op Midden-Java. En dat alles mede dank zij het in het moederland verzamelde geld van het zgn. Java-Missiebusje.

Wanneer hij dat proces beschrijft, is Harry van Voorst 68 jaar. Hij heeft dan minder directe verplichtingen meer, en kijkt terug op een periode van ruim twaalf jaren, waarin hij gevraagd werd mededragers te zijn van zware verantwoordelijkheden. Hij is achtereenvolgens superior, econoom, leraar engels en godsdienst op het De Britto-college in Yogyakarta, provincie-consultor, tijdens verschillende perioden vice-provinciaal, en secretaris van het bestuur van de Universiteit Sanata Dharma. Daarna draagt hij gedurende zes jaar de lasten van de taak 'econoom/penningmeester' te zijn van de Indonesische Jezuiten-Provincie, en van de daarmee verbonden diverse belangrijke bestuursfuncties bij het Groot-Seminarie, de genoemde universiteit en de Stichting Kanisius.

Ter gelegenheid van het hierboven genoemde jubileum van deze scholenstichting op Midden-Java schrijft Harry van Voorst voor de leden van de Nederlandse provincie een artikel in het SJ-blad. Daarin laat hij merken heel goed te weten waarover hij spreekt, ook in het perspectief van de toekomst voor de scholen en de Indonesische kerkprovincie. Vanaf de 60-er jaren van de vorige eeuw heeft Indonesië, als onderdeel van zijn politiek, grote prestaties verricht ten dienste van de opbouw van volksonderwijs. Het was een bijzondere geste van de regering dat Harry bij dit jubileum in een van de scholen in een armoedig dorp de Minister van Onderwijs mocht ontvangen. Dit bezoek gold als een uitzonderlijke blijk van waardering voor het feit, dat deze particuliere stichting zich uitdrukkelijk specialiseert ten dienste van de marginale groepen van de bevolking. Daarmee raakte de minister juist een heel diepe motivering, die bij Pater Harry in zijn leven altijd een rol heeft gespeeld. Had hij, afkomstig uit een voorname familie, niet juist daarom uitdrukkelijk gevraagd om naar de missie te mogen?

In scholing en opleiding verliep de eerste periode van Harry's leven verre van ordelijk vanwege de oorlog. In 1927 geboren, - als 7 jaar jongere broer van onze medebroeder Felix van Voorst t. Vrst. naast uiteindelijk zes zussen -, moest hij vanwege de Duitse bezetting in Den Haag aanvankelijk op ongeregelde tijden de lessen volgen buiten het gebouw van het Aloysiuscollege. Ook zijn verblijf op het internaat van Huize Katwijk, verdreven naar Gulpen, verliep niet ongestoord vanwege het feit dat het uiterste Zuiden des lands reeds in

september 1944 bevrijd werd. Tezamen nauwelijks 5 nominale schooljaren in plaats van minimaal 6. En in 1945 het diploma Gymnasium A zonder eindexamen te hebben hoeven doen. In datzelfde jaar treedt hij in de orde, en blijkt zijn apostolische aandacht al in de richting van missiegebieden te gaan.

Begin 1948 per boot vertrokken naar Java komt hij daar terecht in uiterst ongeregelde omstandigheden, samenhangend zowel met de gevolgen van de Japanse bezetting voor de katholieke missie, als met de opbouw van de Indonesische onafhankelijkheid in een strijd met Nederland. Er moest op gebieden van opleiding en lichamelijke zorg sterk worden geïmproviseerd. Hij hield er een verblijf van 1½ jaar ziekenhuis aan over vanwege tbc. Ook de studie van de theologie vond in Yogja plaats, gevolgd door de priesterwijding (1957) en tertiaat bij mrg P. Willekens s.j. Bij zijn laatste geloften (1963) werd hij lid van de (vice-)provincie Indonesia.

Na een aantal jaren als prefect en leraar in diverse talen op het Klein Seminarie, aangevuld met taken in geestelijke dienstwerk, werd hij gevraagd om gedurende vele jaren (1962-1977) de rechterhand te worden van de aartsbisschoppen Soegijapranata en Darmojuwono van Semarang: secretaris, kanselier, econoom van het bisdom. Met zijn dienende maar ook kritische en toegewijde vorm van aandacht, vooral ook voor de 'kleinen' onder de mensen, heeft hij heel veel kunnen bijdragen aan de vormgeving van deze plaatselijke kerk, en mede daardoor aan het welzijn van de Indonesische SJ-provincie. Een aantal malen keerde hij voor korte tijd naar Nederland terug. Na het beëindigen van deze taak nam hij deel aan het Jesuit Renewal Program in Manila. Dat heeft hem zeker geholpen om in de tweede helft van zijn leven de opdrachten te kunnen vervullen, waarover hierboven reeds werd gesproken. Hij had een open geest voor nieuwe ideeën en uitdagingen.

Rond zijn 70^e verjaardag dacht hij nog na over nieuwe apostolische mogelijkheden aangaande de katholieke middelbare scholen. De doelstellingen ervan heroriënteren: niet meer gericht op hoger onderwijs, maar omvormen tot middelbare handelsscholen, waarlangs de meesten van de 'arme' aanwezige leerlingen een plaats in de samenleving kunnen verwerven. Van toen af (1997) leefde hij als geestelijk vader op het Groot Seminarie in Yogyakarta. Geleidelijk aan kwam bij hem naar buiten hoe veel zijn sterk geëngageerde wijze van leven van hem had geëist, mede ook in geestelijk opzicht. Langdurige depressies, vormen van zwaarmoedigheid, beginnende problemen met zijn ogen. Voor naaste medemensen werd het steeds moeilijker hem te herkennen als de steeds opgewekte, extroverte, communicatieve en geestelijk diepe persoon van vroeger. Waar mogelijk hebben medebroeders-jaargenoten het contact met hem gaande gehouden, ook toen hij uiteindelijk verpleging moest krijgen in het verzorgingshuis in Giri Sonta.

In Harry van Voorst tot Voorst hebben we een persoon mogen ontmoeten met een priesterlijke inborst, van jongs af aan. Zijn wens om 'naar de missie te gaan', en zijn keuze om daarin met name 'de kleinen onder de mensen' te zien, hebben daarin hun wortels. Zijn leven laat zien hoe hij zijn Heer daarin steeds weer heeft mogen ontmoeten als 'God of surprises'. Die 'verrassingen' heeft hij ontvangen en rijkelijk uitgedeeld, vaak in het verborgene. Hij heeft er ook onder geleden. *Dat zaad zal vrucht dragen.*